Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 228. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 3-го ЛИСТОПАДА 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 3, 1953. No. 228. VOL. LXI.

ВИБОРИ ЗАКІНЧУЮТЬ ОДНУ З НАЙГОСТРІШИХ КАМПАНІЙ

АВТОРИТЕТ АЙЗЕНГАВЕРА — НА ТЕРЕЗАХ! ВИБОРИ ДВОХ ГУБЕРНАТОРІВ, ПОСАДНИКА НЮ ЙОРКУ І КОНҐРЕСМЕНА В НЮ ДЖЕРЗІ ПОКАЖУТЬ, ЧИ ПРЕЗИДЕНТ ВТРАТИВ НА ПОПУЛЯРНОСТІ

Дня 2-го листопада закінчилася виборча кампанія і 3-го ц. місяця виборці підуть до виборчих урн, щоб вибрати нових губернаторів у стейтах Ню Джерзі і Вірджінії, посадника найбільшого в світі міста Ню Йорку та конґресмена в стейті Ню Джерзі. Ці вибори мають велике значення, бо недавно президент Айзенгавер заявив через свого секретаря Гаґерті, що підтримує тільки республіканських кандидатів. Деякі південні губернатори заявили, що популярність Айзенгавера як партійного провідника занепала, але що популярність його особи ще й надалі велика. Виборча кампанія ще більше загострилась після додаткових виборів в стейті Висконсін, де перший раз в історії цієї виборчої округи переміг демократичний кандидат. Демократи з цього приводу твердили, що Республіканська партія втрачає впливи, але беспубліканці вважають цю невдачу тільки місцевою. Найгостріша виборча кампанія була в Ню Йорку, де за місце посадника борються аж три кандидати: — демократ Роберт Ваґнер, мол., республіканець Гаролд Ріґельман і незалежний ліберал Рудольф Геллі. Четвертий кандидат Партії праці, якого підтримують комуністи, має тільки демонстративне значення. Всі ці три кандидати вважають, що їхня перемога запевнена, але передвступні вибори, що їх організували деякі часописи твердять, що найбільше голосів дістане демократ Ваґнер. Проте й Ріґельманові прихильники говорять про майбутню перемогу свого кандидата, хоч і не надто високою більшістю. В Ню Йорку зареєструвалися до виборів тільки 2,100,000 виборців (на понад 8 мільйонів населення), а в стейті Ню Джерзі — 2 мільйони виборців ідуть до виборчих урн, — щоб вибрати губернатора. Від республіканців кандидує на цей пост Пол Л. Тровст, а від демократів — Роберт Б. Мейнер. Тут навіть партійні провідники виборчої кампанії, — хоч і передбачають перемогу своїм кандидатам, говорять тільки про незначну виборчу більшість — 70,000 або 65,000 голосів. Прихильники демократа Ваґнера в Ню Йорку говорять про більшість аж 500,000 голосів. В Ню Йорку і в стейті Ню Джерзі виборча кампанія була надзвичайно гостра, суперники старалися понизити [illegible] одного, і справа опини[illegible]к в суді. Кандидатові [illegible]ні, республіканцеві з Н[illegible] Джерзі, закидають його політичні суперники, що він просив звільнити з в'язниці Фея, який сидить у тюрмі Сінґ Сінґ за те, що брав хабарі від робітників. Президент Айзенгавер підтримав своїм авторитетом Тровста, а тепер виборці вирішать, чи цей авторитет має ще й далі свою питому вагу і вплив на широкі маси виборців.

Боротьба довкола Бенсона загострюється

Вашинґтон. — Республіканський сенатор Джордж Д. Ейкен із Вермонту заявив через радіо, що боротьбу проти секретаря рільництва Езри Тефта Бенсона зорганізовано зараз після того, як він в січні перейняв свій пост, поки вспів ще щонебудь зробити. Сенатор Ейкен твердить, що певні кола людей, які не хочуть бачити на цьому посту чесної людини, ведуть злобну пропаґанду проти Бенсона, домагаючися його резиґнації. Одночасно республіканський сенатор із Північної Дакоти Мілтон Р. Йанґ, повторив своє домагання про резиґнацію Бенсона. Щоб вияснити положення в ділянці рільництва, секретар рільництва Бенсон скликав на 3 листопада пресову конференцію. З неофіційних джерел повідомляють, що на цій пресовій конференції Бенсон говоритиме про зберігання управної ріллі. З департаменту рільництва повідомляють, що цього року в місяці серпні вперше виявила зріст торгівля рільничими продуктами з закордоном, що є зворотним пунктом ,бо до того часу ця торгівля постійно зменшувалася.

Молоко дорожіє після страйку молочарів в Ню Йорку

Ню Йорк, Н. И. — В Ню Йорку й одолиці закінчився шестиденний страйк 13,000 шоферів і молочарів, який позбавив був молока і молочних продуктів 12 мільйонів населення. Страйк закінчився о 7 год. вранці, 31 жовтня і вже в полудневих годинах деякі роздрібні крамниці продавали молоко. Повна достава молока й молочних продуктів почалася 2 листопада. Шофери й молочарі дістали шестидолярову тижневу підвишку, а також підвишку на забезпечення, ферії і інші добробутові видатки в висоті 2.50 доляра — отже разом 8.50 доляра, Перед страйком молочарські робітники діставали 82 доляри, а шофери по 115 долярів тижневої платні. Ця умова важна на два роки і має зворотну дію від 24-го жовтня, коли скінчилася була стара умова. Внаслідок цього страйку деякі молочарні піднесли ціну на молоко на один цент від кварти. Урядово всі ціни на молоко піднесуться від 3 листопада на один цент. Молочарі діставатимуть 88 долярів, а шофери 128 долярів тижневої платні.

В АМЕРИЦІ

● **В Манаґуї в Нікараґуя** злодій покрав капелюхи американського сенатора Гомера Кейпгарта та американського амбасадора Томаса Е. Вілена. Капелюхи вкрадено з залишеного на вулиці авта.

● **Близнюк Роберт Местін** помер у віці 92 років в Оберні, Н. И. Його сестра-близнючка Іда Местін пережила свого брата. Це найстарша пара близнюків не тільки в ЗДА, але, мабуть, в цілому світі.

● **Президент Айзенгавер** дав згоду промовляти на урочистості надання йому почесного докторату права в Католицькому університеті у Вашинґтоні. Ця церемонія відбудеться 19-го листопада.

● **Дж. Трудо,** був. команданта 7-ої армії піхотної дивізії в Кореї, іменовано шефом Армійської Розвідки.

● **На нафтоналивному** кораблі „Синя Комета", який стояв на якорі на Озері Мішіґен в Шікаґо, сталася експльозія, в якій згинув один моряк, в 12 поранено.

● **Із чотирьох близнюків** 33-річної матері Джан Тролман — помер наймолодший хлопчик в шпиталі в Ленсінґу в стейті Мішіґен. Два його братчики й сестричка живуть в інкубаторі. Лікарі запевняють, що вони будуть жити. Їхня мати дістала багато подарунків на прохарчування своїх дітей. Вона розведена.

● **Найвищий Суд** стейту Флорида визнав, що називати людину комуністом, коли вона ним не є, це — образа, за яку треба карати. Найвищий Суд скасував рішення Окружного Суду в справі що її вніс Дж. Дж. Джупаненко, якого без причини названо комуністом.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ ВІДЗНАЧАЮТЬ РОКОВИНИ ЛЬВОВА І ЛИСТОПАДА

Роковини перебрання влади українцями у Львові та в Західній Україні в дні 1-го листопада 1918-го року відзначають українські громади в цій країні традиційними імпрезами впродовж місяця листопада. Цьогорічні роковини Листопадового Зриву вшановує більшість громад рівночасно з відзначенням 700-ої річниці заснування Львова та коронації короля Данила. Листопадові святкування започаткував Комітет Об'єднаних Американсько-Українських Організацій міста Ню Йорку, який з цього приводу влаштував дві імпрези: — Святочне Відзначення 700-ліття Львова доповідями представників НТШ і УВАН в Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку в суботу 31-го жовтня, та Святочною Академією в 700-ліття Львова і 35-ліття Листопадового Зриву в залі школи Стайвезанта. На суботнішій імпрезі, яку відкрив від імени Об'єднаного Комітету мґр. Гуглевич, головував проф. Володимир Дорошенко, а доповіді виголосили д-р Микола Андрусяк і проф. Вол. Січинський. На програму Святочної Академії в неділю склалися крім святочного відкриття, яке довершив голова Об'єднаного Комітету п. Петро Кучма, довші промови проф. Мирона Заклинського і д-ра Івана Козака, деклямація Люби Ткачук та рецитація Івана Мироновича, фортепіянове сольо Калини Чічки-Андрієнко та сопранове сольо Наталії Гриньох. Атракцією мистецької програми був виступ хору „Думка" під проводом Олександра Микитюка та при фортепіяновому акомпаніяменті Лесі Вахнянин.

Листопадові святкування відбулися в Шікаґо та низці інших місцевостей, а численні громади вже заповіли свої імпрези з того приводу впродовж листопада.

В неділю, 1-го листопада в українських церквах обидвох обрядів відправлено Богослуження в намірені українського народу та Панахиди за поляглих за волю України. В церкві св. Юра в Ню Йорку відправив Панахиду, в сослуженні духовенства, Преосв. Кир Амврозій Сенишин, виголосивши з цієї нагоди відповідну проповідь.

СТЕЙТ КОННЕКТИКАТ ВЕДЕ ПЕРЕД В ОРГАНІЗАЦІЙНІЙ ПРАЦІ УНС

Ню Гейвен, Конн. — Тоді, коли загальна кількість членства Українського Народного Союзу від останньої конвенції збільшилася на 20%, то в стейті Коннектикат членство УНС збільшилося в тому часі на 30 відсотків — заявив голова УНС, п. Дмитро Галичин, виступаючи тут в неділю на організаційних зборах представників Відділів УНС із стейту Коннектикат. Це, згідно з твердженнями п. Галичина, треба завдячувати не тільки тому, що в стейті зорганізовано близько 1,000 нових членів, але й тій обставині, що в поодиноких відділах майже не було суспенд вже зорганізованих членів. В нарадах, що їх відкрив д-р Небелюк та якими проводив п. Перто Воляник при секретаруванні п. Василя Гіни, — взяло участь 50 урядників з 12 відділів в стейті. Крім п. Галичина, реферував організаційні справи теж організатор УНС п. А. Маланчук. У висліді нарад обрано нову Окружну Управу Відділів УНС на стейт Коннектикат, до якої увійшли: Іван Телюк — голова; Евстахій Гомотюк, — заступник голови; Василь Гіна — секретар та К. Стасюк — касир. До контрольної Комісії обрані пп. Соколовський, Патуляк і Добуш. На закінчення нарад, приявні представники Відділів зобов'язалися доповнити загальну кількість членства УНС з стейті Коннектикат, яке тепер виносить 2,900, до повних 3.000 до кінця року.

Перша публічна українська імпреза в Дівочій Колеґії в Ню Йорку

Стараннями Українського Культурного Клюбу в дівочому Гонтер Каледжі відбулася в п'ятницю вечері, 30 жовтня в залі Гонтер Каледж Плей Гавз при Парк Евеню й 68 вулиці в Ню Йорку перша українська імпреза — „Українське Осіннє Свято" у приявності коло 300 учасників, студенток, учительського збору та української публіки. Майстром церемонії був проф. А. Берник з Гонтер Каледжу, який вияснив присутнім зразки української культури, що їх мали представити: український хор, танцюристи і українські бандуристи. Хор „Думка" під керівництвом Ол. Микитюка, відспівав низку пісень в двох виступах; багату програму українських народних танців виконав, при фортепіяновій грі Ірини Сквиртнянської й Христини Карпевич, відомий хореографічний гурток „Джерело" під керівництвом Романа Петрини; бандуристи мали два окремі виступи: дует Р. Левицького й В. Юркевича, а квартет із згаданих двох бандуристів з додатком дівочих голосів Г. Хамули й І. Кононів. Публіку привітала голова клюбу Іванна Ковалюк, а показ ноші з чотирьох земель України перевела Олена Демидчук.

ДИВНА ГРА СВІТЛА

Дві шкільні дівчині повідомили, що вони мали візію Пречистої Діви Марії в одному з кущів парку Фермаунт у Филаделфії й ця вістка стягає щоденно тисячі народу на це місце. Один з фотографів, що робили знимки із здвигу народу на тому місці в парку, із здивуванням ствердив, що на одній із фотознімок світло сонця і тінь дерева (посередині) дають виразну форму жінки.

НОВА ЕМБЛЕМА НАТО

Лорд Ізмей, генеральний секретар Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО) вияснює в Лондоні значення нової імблеми НАТО, яку прийняла Рада цієї організації Символіку нової емблеми вияснив лорд Ізмей так: „Чотирокутна зірка символізує компас, який допомагає нам держатись правильного шляху, шляху миру, а коло символізує єдність 14 країн, що є членами НАТО". Емблема є на синьому тлі.

Адм. Стівенс про майбутнє Совєтського Союзу

Ню Йорк. — У зв'язку з надрукованим недавно в „Н. И. Таймсі" листом Александра Керенського в справі єдинонеділимства російської імперії, у виданні того щоденника з 2-го листопада надруковано листа адм. Леслі Стівенса, голови Американського Комітету для визволення від большевизму, в якому адм. Стівенс знову підкреслює „непередрішенське" становище Американського Комітету. Адм. Стівенс стверджує, що головною причиною розбиття між антикомуністичними групами еміґрантів із Совєтського Союзу є оборона єдинонеділимства російської імперії російськими групами та домагання „розчленування Росії" неросійськими групами. Адм. Стівенс вияснює, що очолюваний ним Американський Комітет стоїть на становищі „непередрішення", вважаючи, що майбутню долю теперішнього Совєтського Союзу повинні вирішити самі народи опанованих ним територій, а не Америка чи еміґранти. Адм. Стівенс знову заявляє, що Американський Комітет готовий продовжувати свою підтримку антибольшевицьких еміґрантських російських і неросійських груп, якщо вони „знайдуть спільну мову".

Іран відновив переговори з СССР про старі спірні справи

Тегеран. — Іранський уряд вирішив відновити переговори з совєтським урядом про давні спірні питання кордонів із СССР і совєтських боргів Іранові з часу другої світової війни. Ці переговори, ведені попереднім іранським урядом Моссадека, припинилися після перевороту в Ірані. 21 жовтня совєтський посол в тегерані Лаврентієв з'явився до іранського уряду з пропозицією відновити переговори. В офіційному повідомленні іранський уряд заявляє про бажання нової влади жити в згоді з урядами всіх держав і підкреслює значне поліпшення взаємин ЗДА, які дали Іранові фінансову допомогу, та з Англією з якою ведуться переговори про відновлення дипломатичних взаємин. В останньому часі Англія повідомила іранський уряд, що вона готова доставити Іранові давно замовлені ним 24 залізничі паротяги, що їх доставу стримала була англійська торговельна бльокада, проголошена підчас спору за нафту.

Маршал Павлюс допомагає Совєтам

Берлін. — Колишній німецький маршал Фридрих фон Павлюс, командувач німецької армії під Сталінградом, який піддався з своєю армією, проте був шанований німцями, як воєнний герой, — вернувся до Східньої Німеччини з 10-річного полону. У своїй заяві Павлюс, що сам відкинув своє шляхетське „фон", заявив, що він „прибув до СССР, як ворог, але залишив, як приятель", і що він є прихильником об'єднання Німеччини на базі, що її запропонували Совєти. Цією базою, яку Совєти з'ясували у своїй ноті до західніх альянтів 15 серпня ц. р., має бути негайне створення спільного уряду для всієї Німеччини, на підставі узгіднення між урядами Західньої і Східньої Німеччини, та скликання мирової конференції „всіх заінтересованих сторін". Павлюс, як виходить з його заяви й повідомлення комуністичного радія, братиме активну участь в створеній Совєтами у Східній Німеччині т. зв. демократичній партії, до якої належить чимало колишніх німецьких військовиків.

Грецька королівська пара склала вінок на могилі Ф. Д. Рузвелта

Гайд Парк, Н. И. — В неділю грецька королівська пара, король Павло і королева Фрідеріка, були на Службі Божій в Грецькій Катедрі в Ню Йорку. Зараз після Богослужби вони від'їхали до Гайд Парку, з візитою до пані Ф. Д. Рузвелт. Там були вони на обіді, після чого разом з панею Рузвелт пішли на могилу президента, на яку король Павло положив вінок з білих орхідей, зв'язаних білою й синьою стрічкою — грецькими державними кольорами. Король звернув увагу на маленький горбок, недалеко гробу, на якому він положив вінок. Джан Рузвелт, син покійного президента, пояснив, що під цим горбком похована „Фаля", улюблена собака президента. Король і королева оглянули музей Рузвелта. Коли вони виходили з музею, гурток дітей з Гаррісону відспівав на їх честь кілька грецьких пісень. Перед від'їздом маленька дівчинка піднесла королеві два тузені американських рож.

● **Маляйські китайці** погрожують скаргою до Об'єднаних Націй проти розпорядження англійської влади, що б у місцевих школах вчили тільки маляйської й англійської мов, з виключенням китайської. Половина населення на Маляях китайці.

ЧЕРВОНИМ ВІДМОВЛЕНО ПРАВА НА РАДІОВЕ ПЕРЕКОНУВАННЯ НЕПОВОРОТЦІВ

Токіо. — Невтральна Комісія в Кореї, яка має нагляд над тими полоненими, що відмовилися від репатріяції, відмовила комуністам права переконувати полонених через радіо вертатися до Північної Кореї і Китаю. Голова Невтральної Комісії Тімейя заявив, що такі радіопередачі могли б викликати між полониними більші заворушення, ніж з ними може собі дати раду сторожа. Тим часом з 459 північно - корейських полонених неповоротців, які з'явилися були в суботу перед комуністичних „переконувачів", тільки 21 полонений дав свою згоду на репатріяцію. Цей мізерний вислід цілоденної процедури переконування був несподіванкою навіть для невтральних обсерваторів' які сподівалися, що бодай 10% неповоротців змінять своє рішення. Комуністи під час переконування вживали всіх можливих арґументів: змальовували в райдужних барвах теперішнє життя в Північній Кореї, славили свободу, якою зможуть користуватися ті, що репатріюються, врешті погрожували, що це — „останній шанс" неповоротців самим рішати про свою долю, бо коли відновляться воєнні дії, то комуністи все одно підуть вперед і заберуть силою всіх „зрадників". Під час тієї процедури сталося кілька інцидентів, коли неповоротці кидались на комуністів з кулаками. Тому при кожному неповоротцеві поставлено було по три індийських вояки, з яких один тримав полоненого з-заду за пояс. Дальше „переконування" перервано і відложено. Тим часом Невтральна Комісія переводить слідство у справі вбивства одного чи більше неповоротців їх власними товаришами в таборі. Два китайські полонені, що зголосились були до репатріяції, вказали на 7-ох колишніх своїх співтоваришів з бараку, як на вбивників. 16-х інших взято, як свідків убивства. Всіх їх ізольовано від решти полонених. Однак тіл здогадно вбитих не знайдено. На тому місці, де вбитих ніби спалено і закопано, не виявлено навіть слідів порушеної землі. Під час слідства у справі здогадного терору неповоротців у відношенні до бажаючих репатріюватись, 4 китайці зголосились до репатріяції.

Швидко виясниться, чи хочуть комуністи миру в Кореї

Панмунджом. — Перший тиждень розмов на вступній конференції, що має підготовити мирову політичну конференцію у справі Кореї, — скінчився повною невдачею. У цьому [illegible]жні виясниться, чи відмова комуністів обговорювати питання про час і місце будучої конференції, поки не буде вирішено, що в конференції візьмуть участь також „невтральні" держави, — чи ця відмова є лише тимчасовою тактикою, чи бажанням недопустити взагалі до мирової конференції. Представник 16-ти альянтських комбатантських держав, Артур Дін запропонував питання про склад учасників конференції обговорити наприкінці вступних нарад і поставити її на порядок денний самої політичної конференції. Комуністи займають покищо давнє становище, щоб першою точкою вступної наради було питання про склад учасників політичної конференції і щоб від висліду размов на цю тему узалежнити дальші точки наради.

Юґославія погоджується на конференцію у справі Трієсту

Беоґрад. — Юґославія погоджується взяти участь в конференції 5-ти держав у справі Трієсту (ЗДА, Англія, Франція, Італія, Юґославія), навіть коли б ЗДА і Англія не відкликали раніше своєї постанови з 8-го жовтня ц. р. про передачу зони „А" в обширі Трієсту Італії. Один із 4-ох юґославських віце-прем'єрів, Мілован Джілас, заявив, що моральна перемога Юґославії проявилась вже в невиконанні досі тієї альянтської постанови і що Юґославія певна, що вона переможе. Зате Італія заявила, що вона візьме участь у пропонованій конференції 5-ти держав, якщо Італію поставлять нарівні з Юґославією, — себто — або Італія дістане раніше зону „А", або Юґославія відкличе свої війська із зони „Б'.

Американські вояки в Німеччині у цивільних вбраннях

Франкфурт. — Уперше від кінця останньої війни американські вояки й американки у військовій службі замінили в годинах поза службою військовий одяг на цивільний. 300,000 членів американських збройних сил в Західній Німеччині заманіфестували свій характер „туристів", а не окупантів, цивільними одягами. Головне командування звернулося з закликом до американських вояків, чоловіків і жінок, щоб вони проявили „гідність і зрілість" у виборі своїх цивільних одягів.

В СВІТІ

● **Москва приготовляється** до великої паради на день 7 листопада, в якому святкуватиме 36 роковини большевицької революції. Першими делеґаціями, що вже прибули до Москви, є румунська й північно-корейська, а також делеґація французьких прокомуністичних робітничих діячів.

● **Болгарський сателіт** зголосив до Об'єднаних Націй „протест" проти американських морських і летунських баз на терені Греції. Це, скаржиться Болгарія, суперечить попереднім грецьким обіцянкам, що Греція хоче мирно жити з своїми сусідами.

● **Американський** віце-президент Ніксон прибув з дружиною до Індо-Китаю. Він проведе там цілий тиждень, відвідуючи три складові частини країни — Ляос, В'єтнам та Камбоджу, і знайомлячись зі станом на бойовому фронті проти комуністичних партизанів.

● **Американська амбасадорка** в Римі Клер Лус захворіла на ґрипу і три дні не урядує. Повідомляють, що її недуга не має поважного характеру.

● **У Швайцарії судять двох** громадян за шпигунство на користь Совєтів. Один з них, швайцарський журналіст д-р Шпікер, старався добувати від американців у Швайцарії тайні відомості і передавати їх до Чехословаччини, а другий, німець Рудольф Ресслер заснував у Люцерні видавництво антикомуністичної літератури, щоб прикрити свою шпигунську діяльність.

● **Елітарні відділи** військових збройних сил 16-ти держав, що боролись в Кореї, взяли участь у параді в Сеулі, столиці Південної Кореї, на честь колишнього головного командувача військ ОН на Далекому Сході, ген. Риджвея, що прибув туди в характері шефа штабу суходільних військ ЗДА.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЧЕРВОНІ БЕСТІЇ

Правду сказавши, називати тільки звірством роботу червоної Москви та вихованих нею комуністів в інших країнах, є великою кривдою для звірят, навіть найжорстокіших. Те, що вчинила й чинить Москва та її комуністичні вихованці не має жадних порівнянь, на це не має навіть приблизного окреслення в лексиконі жадної нації. Варварське, потворне, бестіяльське, чортівське й яке ще хочете — буде тільки блідим означенням того, що творить Москва, що за її прикладом творили нацисти й що на міжнародному суді воєнних злочинців в Нюрнбергу один американський правник назвав створеним у нашому грізному сторіччі словом „народовбивство".

В останньому часі Американська Армія опублікувала фотографічні та інші вірогідні документи, які незаперечно свідчать про те, що під час війни в Кореї комуністи в найжорстокіший спосіб замордували 29,815 осіб, з них 6,113 американських вояків. Це тільки ті жертви, смерть яких з комуно - катівських рук стверджено поза всяким сумнівом. Але є ще тисячі інших, які „пропали безвісти" і які з великою правдоподібністю теж згинули в комуністичній катівні. Що більше, в звідомленні Американської Армії наведено низку доказів про те, що головним надхненником того народовбивчого злочину в Кореї була Москва, а що червоні москалі були інструкторами місцевих червоних катів.

Зібрані Американською Армією документи стали тепер за основу для поставленого американським представником на порядок нарад Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй обвинувачення проти комуністів за народовбивство і воєнні злочини. В американському внеску немає конкретної пропозиції щодо вирішення тієї справи, — це залишене самій Асамблеї. Не можна мати теж жадних ілюзій щодо висліду дебат в тій справі. Ситуація в Об'єднаних Націях така, що відповідала б лаві присяглих суддів, які мають видати одноголосний засуд на вбивника, що, замість сидіти на лаві підсудного, сидить між суддями та ще й з правом „вета". Який глузд такого суду й який глузд такої міжнародної організації?

Документальні викриття Американської Армії про комуністичні злочини в Кореї потрясли до глибини американську публічну опінію. В американських пресових коментарях не залишається теж сумніву щодо московської відповідальности за ті злочини. Це ж каже сама логіка. Звичайно в кожній війні трапляються жорстокості й в кожній війні падають невинні жертви. Та коли ці жорстокості мають такий масовий характер, коли вони становлять систему, то це вже не наслідок війни, як такої, але плянової і обдуманої акції; це вже політика, яку визначає, наказує й якою керує „центр", в цьому випадку Москва. При цій нагоді пригадують американські коментатори Катинь, пригадують в загальному совєтські злочини народовбивства в захоплених ними східньо-европейських і азійських країнах, пригадують і нюрнберзький суд, в якому притягнено до відповідальности та покарано нацистських народовбивців, і висловлюють жаль, що цього не було нагоди зробити з їхніми комуністичними спільниками.

Все ж таки кінцевий висновок більшости виразників американської публічної опінії не цілком повний. Як єдину розв'язку й забезпеку перед дальшим комуністичним народовбивством подається в американській рецепті — оборонну підготову та недопущення до нової комуністичної агресії. Таку саму рецепту виписували американські та міжнародні політичні лікарі вже після першої світової війни, і тому діждалися другої; писали після другої, і діждалися корейської, з новим масовим народовбивством. Вони діждуться й третьої світової війни, якщо далі писатимуть рецепти на те тільки, як не допустити до „нової агресії" та „нового народовбивства" у вільних країнах, не покаравши з цілою суворістю Божого й людського закону відповідальних за дотеперішні злочини. Якщо вільний світ подарує Москві дотеперішні її злочини в Україні та інших підбитих нею країнах і безчинно приглядатиметься дальшому винищуванню тих народів, дбаючи тільки про те, щоб рятувати ще не підбиті Москвою народи, то він нікого не врятує і раніше або пізніше сам впаде жертвою того самого злочинця. Тут не може бути жадної половинчатої розв'язки, ані жадного половинчатого рятунку. Тільки негайні, рішучі і тотальні санкції проти червоної Москви можуть припинити найбільшу ганьбу історії — видумане й практиковане Москвою народовбивство.

НЕРОЗУМНИЙ СТРАЙК

Від неділі 25 жовтня, майже цілий тиждень тривав страйк молочарських доставців у метрополітальній окрузі Ню Йорку, ціллю якого було добитися вдоволення 98 вимог робітничих організацій і 30 спеціяльних вимог господарів, тобто молочарських підприємств. В околицю Ню Йорку приходить денно пересічно 5,000,000 кварт молока для коло 12,000,000 споживачів. Його продукують фармері в шістьох стейтах, що сусідують з Ню Йорком, втрата яких упродовж перших трьох днів страйку досягла мільйон долярів. Оце загальна картина на молочарському відтинку праці тільки в одній окрузі.

Страйк молочарів — це не місцеве питання робітників і споживачів. Воно заторкує кілька важливих питань, що стосуються робітників-розвожчиків; молочарських підприємців, які переробляють молоко для постачання; фармерів, які продукують молоко, тобто годують худобу і її доять та відставляють продукт для підприємців; нарешті, це справа населення, що його в кожному подібному спорі називають „публікою", хоч до цієї публіки належать всі згадані чинники. Коли вибухає страйк, тоді всі заінтересовані в ньому терплять втрати, а найбільше „публіка".

З газет відомо, що в самому місті Ню Йорку кожного дня під час страйку цілі тисячі господинь, в першу чергу матерів, приходили або приїздили автами до підприємств, де було приміщене молоко до постачання, щоб привезти чи принести звідти кілька пляшок молока для дітей. Отже діти й їхні матері — це перші жертви страйку. В дальшу чергу йдуть інші споживачі, для яких молоко становить необхідну частину харчу.

Друга жертва — це фармери, які терплять найбільші фінансові втрати, зокрема теперішнього літа й осени, коли то настала найгірша посуха за останнє десятиріччя. Вони кажуть, що підприємці й розвожчики в містах можуть кожної хвилини застановити працю і мають хіба тільки шкоди, що не дістають платні. Зате фармери мусять далі годувати худобу, а тому, що серед посухи нема місцевої паші, мусять платити високу ціну за пашу, спроваджену з інших стейтів. Крім того, корови треба доїти кожного дня й молоко зберігати, а це приносить їм великі втрати, коли молоко не йде на ринок збуту. Самі тільки 50,000 фармерів нюйоркського ключа мають втрати 250,000 дол. денно тим, що їхнє молоко не продається на ринку, тобто в крамницях, а відставляється до фабрик для перерібки на різні молочні подукти, як випароване, згущене або порошкове молоко.

Фармерські газети вже тепер попереджають, що внаслідок страйку мусить подорожчати молоко принаймні на 1 цент від кварти, не зважаючи на те, що, на підставі давніших умов з підприємцями, ціна молока підскакує нормально в листопаді на 1 цент. Вони кажуть, що тепер ціна молока буде найвища в усій історії молочного промислу в Америці.

Спосіб обчислювання ціни молока для фармерів доволі складний. В 1937 році фармери діставали по 6.93 цента, отже неповних сім центів від проданої кварти молока, а тепер вони дістають по 14.18 цента. У крамницях продається кварту молока по 21 або по 22 центи. Це значить, що поки молоко прийде від фармера до міського консумента, воно дорожчає на сім центів.

Мимохідь виринає питання: як розділюється цей прибуток з 7 центів від кварти. Саме над цим розподілом ведеться тепер спір і через нього вибух страйк. Власники крамниць мають пересічно від півтора до двох центів прибутку на кварті, а розвожчики, що розвозять молоко по домах, дістають свою заплату безпосередньо, бо постачання по домах підносить ціну молока на один-два центи. Значить, підприємці мусять не тільки торгуватися з тими, що розвозять молоко по крамницях, але й з тими, що розвозять по домах. Відділи Міжнародного Братства Розвожчиків, в якому зорганізовані розвожчики, вийшли з вимогою підвищеня заплати по 15 дол. на тиждень, тобто вони хочуть значно збільшити теперішню платню, яка пересічно становить від 82 до 115 долярів; а в деяких випадках і 125 дол. на тиждень. Крім того вони вимагають скорочення тижневої праці до 35 годин, замість теперішних 40; збільшення числа платних святочних днів до одинадцяти, замість теперішніх шість; покращання вакацій, пенсій та забезпечень.

Усі такі вимоги можуть бути виправдані, якщо вглубитися в те, що праця молочних розвожчиків іде ночами і є насправді важка. Одначе тут виринає засадниче питання: якщо праця й стосунки праці такі складні, що треба було виставити аж 98 вимог, то як можна задовольнити їх впродовж кількох днів страйку, коли кожний пункт вимагає окремих студій? А коли навіть страйк наладнується, то це наладнання не має виглядів втриматися на довшу мету, бо було воно зроблене під пресією всіх заінтересованих чинників. Отже, чому не було погодитися на засадниче питання, а саме вибрати мировий суд для складення засад і оплати праці на майбутнє, а тим часом повернутися до нормальної праці для добра загалу, коли й так кожну підвишку платні мусить колись покрити споживач в формі плачення вищої ціни на молоко в дрібному продажу?

СУЕЗ

Впродовж кількох років, приблизно раз на місяць появляються якісь відомості про Суез, точніше, про Суезький канал.

„Відбуваються переговори ..., є вигляди на успіх ... нема ніяких виглядів ..., це ніякі переговори, а тільки інформативні розмови".

І щоб місяць жовтень не був скривджений, одного дня в колишній люксусовій палаті, колишнього не менш люксусового короля Фарука, до білого ранку горіло світло. Дванадцятичленна „Рада революції" радила. А в цій „раді" грає головну ролю, 35-літній майор Адб Ен-Нассір. Він старшина генерального штабу і заступник генерала та президента міністрів, Наджіба. Кажуть, що це — наймогутніша людина в новому Єгипті. Певне, що він був головним мотором цієї машини, яка перевернула 23 липня 1952 р. уже дещо трухлявий трон Фарука.

І цей саме молодий старшина є провідником єгипетської 5-тичленної делегації, яка провадить „інформативні розмови" з представниками Англії, в особах спеціяліста від полагоджування конфліктів сера Бреяна Робертсона (бувшого губернатора в Західній Німеччині) та англійського посла в Каїрі, Роберта Генк.

За інформаціями швайцарської преси, предметом цих „інформативних розмов" є: 1. Географічно: 9,000 квадратових кілометрів пустині, вздовж Суезького каналу. 2. Фінансово: воєнне устаткування, будівлі, укріплення і т. п., вартости $1\frac{1}{2}$ мільярда ам. долярів. 3. Стратегічно: центральна база англійського постачання для Близького Сходу, Середземного моря та Африки. 4. Психологічно: англійські острови, які підганяють арабський світ до націоналістично - невтралістичних скоків. 5. Політично: одна з перешкод, яка здержує Америку від створення протисовєтського оборонного пакту на Близькому Сході.

Англійці твердять, що вони, на випадок війни, можуть з цієї „зони" забезпечити 45 дивізій та 65 летунських ескадрилль. В останній війні усе воєнне постачання для 19-ти дивізій ішло через Суезький канал. А рівночасно затруднювали англійці 300,000 єгипетських робітників. І цей шматок пустині є сьогодні найбільш „експльозивним" місцем на Близькому Сході, бо на ньому лежить 50,000-60,000 тонн стрілива, та півмільйона іншого вибухового матеріялу.

Над Суезьким каналом стоїть сьогодні 80-тисячна англійська армія в тому числі 3 дивізії, готові кожної хвилини до боєвих дій. Кошти на удержання цієї армії становлять річно 250,000,000 долярів. І це є одною з причин, що деякі англійські політики на стратеги схильні прийняти зовсім лагідний тон в „інформативних розмовах". Ця армія коштує надто дорого, кажуть вони. А далі англійський генеральний штаб пішов би радо назустріч американсько - англійським бажанням, щоб із суезьких дивізій створити стратегічні резерви вроді мобільної вогневої сторожі для оборони Европи. Вкінці, має Англія довкруги Суезу свої точки опору: на півдні — Аден, на сході — Трансйорданію, на півночі — Кипр, а на заході — Лібію.

Восени 1950 р. пішли чутки про творення нової організації MEDO (Middle East Defense Organization). Батьки? Американці та англійці. Концепція? Ця нова організація мала закупити всі воєнні улаштування над Суезом і далі фінансувати цю зону. Англійці жадали для себе посту головнокомандувача військ над Суезом. Для Англії ця розв'язка була б ідеальною, бо грошові видатки були б обмежені до мінімуму, а рівночасно політичний та мілітарний вплив зменшився б тільки незначно. Але ціла історія з МЕДО, власне з Суезом взяла зовсім інший оборот. А саме, 8 жовтня 1951 р. тодішній єгипетський прем'єр-міністер, виповів англо - єгипетський договір з 1936 року! Рівночасно Єгипет заявив, що його уряд не думає говорити про концепцію МЕДО так довго, поки англійці не залишать Суезу.

Але „інформативні розмови" відбувалися на різних ходах далі. Цим разом досить довго. Бо аж 27 квітня 1953 року Робертсон подає Єгиптові до відома, під якими умовами могли б англійці залишити Суез. А саме:

1. Нагляд та піклування над усім воєнним майном в Суезькій зоні, залишається на 25 років в англійських руках, властне, в руках 12,000 англійських „техніків".

2. Право для англійців обсадити наново Суезьку зону на випадок, якби котрась країна напала або загрожувала цілості якоїсь держави над Середземним морем, або на Близькому Сході, яка є союзником Англії.

Але Адб Ен-Нассір та його адлятус Магмуд Фавзі, міністер закордонних справ, сказали, що ця теза до дебат не надається. А тим часом ждали на приїзд до Каїра американського міністра закордонних справ Доллеса. А цей, приїхавши, охолодив дещо гарячі єгипетські голови. Сказав вправді, що буде говорити з англійцями, але рівночасно заявив, що дуже сумнівається, чи Єгипет має відповідних фахівців, які б могли вміло хазяйнувати та піклуватися величезним воєнним майном в Суезькій зоні.

Доллес вислухав, поговорив і відлетів. А після цього єгипетські політичні уми почали ще більше гарячкувати. „Краще дам собі втяти голову, ніж іти в справі Суезу на якісь компроміси"! рецитував Нагіб. Але й майор Нассір не зоставався позаду. „Якщо англійці за два-три місяці не залишать Суезу, тоді!.." і т. д. Але ці реторичні подвиги були призначені більше для внутрішнього вжитку, ніж для властивих адресатів.

В червні ц. р. верталися з лондонських коронаційних урочистостей азійські гості — індійський прем'єр-міністер Явагарлиль Неру та прем'єр Пакістану, Магомед Алі. В Каїро зробили вони попас. Нагіб та Нассір, покладаючи на цих двох антиколоніялістів великі надії, старалися приєднати їх для великої політичної та дипломатичної пропаганди проти Англії. Але єгипетські надії не сповнилися.

Цей факт був для Єгипту сигналом братися до справи обережніше і холодніше. І після цього вже не говорив Нагіб про відтяту голову і не репетував майор Нассір. І ними висловлені погляди по від'їзді азійських гостей дали почин до нових „інформативних розмов". А дальшою компромісовою базою є пропозиції президента Айзенгавера, такого змісту: 1. Число англійських „техніків" на його погляд, може обмежитися до 4,000, а час їхнього „урядування" до 5 років. 2. Право Англії обсадити наново Суез не може бути використане на бажання Туреччини, Греції, Йорданії або Іраку, але тільки на підставі постанови Арабської ліги.

Америка розуміє: Суез можна віддати Єгиптові лише тоді, як він в такій чи іншій формі буде зв'язаний із західньою оборонною системою проти совєтської загрози. Влунення до нього посередньо Арабської Ліги буде вирішним фактором політики на Близькому та Середньому сході.

Коментатори цього питання висловлюють думку, що справа Суезу покінчиться так, як покінчилися переговори між Еспанією і Америкою.

Нестор

С. Дунайський, Торонто

PRO DOMO NOSTRA

Різноголовні відгуки подій з наших т. зв. політичних середовищ (слово „політичних" напрошується взяти в лапки) застановляють безперестанку думати: що й як буде в найближчій майбутності? — Криза й недомагання в УНРаді, борсання й шум в УГВР-і і т. п. Годі теж не згадати юдиної роботи всяких федералістів, що теж шкідливо впливають на прямолінійний і кориснозгідний рух визвольної боротьби українського народу закордоном.

Політична праця на чужині, розгублюючись у деяких „декламаціях", емоційних жалях, наріканнях і інших хворобах, не зуміла дотепер знайти якоїсь „Мекки", де всі одноізгідно поклонилися б і зрезигнували б зі своїх всякозліплених ідолів і ідольчиків.

Знайти одно, творче, ґранітне, повножиттєве й єдинопатріотичне „Ubi consistam" („де твердо стану") — це хіба позадушевне часом прихмарене, день-у-день повторюване бажання багатьох людей, що так чи інакше належать до поважних громадсько - політичних середовищ, які щиро бажають самостійного, гідного, демократичного життя для України. Відродження, оновлення, повнолюдське життя нашої Батьківщини залежить дуже багато від вкладу сил, що діють поза межами поневоленої Української Держави.

Часто, густо чуємо вже довгі роки голоси звичайних, скажім, сірих людей, що в своїй повноцінній простоті твердять: „Хай всі ті панове створять щось одно ..." Така настанова „нехитрих" людей має мудру розв'язку, і сотні вищих „розумів" у приступі реторичного патосу стверджують повищу правду, але, якщо приходиться поставити крапку над „і", тоді знаходяться сотні „але", що постійно й надалі гальмують визвольну українську працю.

Довголітній розгардіяш, поява багатьох середовищ — це соціологічно зрозумілий факт! Але український державнотворчий духовий потенціял, по короткому часі ферменту, все таки вже раніш повинен знайти благословенний вихід.

На виправдання політичного „різногласія" серед оборонців своїх „середовищ" можна почути відповідь: дивіться, а от поляки сваряться, і між чехами нема ладу і т. п. — Думаю, що така „оборонна" логіка не дуже оправдана, бо, наприклад, коли в якійсь родині є розлад, ненормальні взаємини, то хіба кожний має будувати своє щастя на такій „логіці"?!

Оця спокійна пора — осінь повинна протверезити всіх, що їм направду свято-дорога доля закріпаченої України й приспішити хвилину, щоб сотворити одноґармонійну репрезентацію (Раду), яка зуміла б безцеремонно погасити, й завжди погашувати, пристрасті і потрапила б серед прихильного та неприхильного нам політичного світу широко й авторитетно діяти, поглиблювати приязнь і допомогу на ідеологічно - духовому і матеріяльному фронтах.

Чи Край — Україна вишле комусь повновласть — це можна всяко інтерпретувати й пояснювати, але що одна Україна вимагає й потребує одного, повнокровного, гармонійного, Репрезентаційного Центру — це дуже ясне.

В застанові над „розхристаною" ситуацією наших „репрезентаційних середовищ", дуже часто чуємо натяки на всякі „чужі колони", що діють у напрямі шкідливого роздріблення політичної роботи. Все можливе, ворог не спить! Але скромна перевірка психічної структури тих „ґетто" зводиться таки до євангельської правди про нечистоту серця — душі!

Багато людей, може й у добрій вірі, думає, що на них якраз „мільйонів стан стоїть" і, загрузши в політиканстві не дають прийти до голосу чистій совісті, що не раз і не два стукоче до їх тверезого глузду: пора перестати, пора одностайно стати, пора закінчити зі своїм маленьким однобічним світиком недобрих пристрастей!..

Направку, пора збудувати один, здоровий, життєздатний Осередок всеобіймаючої політичної визвольної праці поза кордоном Батьківщини, що став би подивом для всіх тепер поневолених народів Евразії і був на вершку великого завдання чести і слави України, що в сльозах і крові бореться за свою, рідну, Богом дану, ніким не закріпачену Державу.

Видатні американці

Джемс К. Полк (2 листопада 1795 — 15 серпня 1849). Джемс К. Полк, одинадцятий президент, посідає видатне місце в американській історії, бо за його урядування приєднано до З'єдинених Держав величезні території. Він народився і вчився в Північній Каролайні. Пізніше переїхав до Тенесі, де й почав свою політичну кар'єру, як член стейтової леґіслятури. Пізніше кілька років працював у Конґресі. В році 1844 демократи зробили з нього свого першого „чорного коня", як кандидата на президента, бо він на відміну від інших лідерів його партії був „експансіоніст", тобто хотів, щоб З'єдинені Держави зайняли всю територію Ореґону, вільні землі на північно-західньому березі Тихого океану, що була під спільною контролею З'єдинених Держав і Англії, а також вимагав анексії Тексасу, незалежної республіки, і перетворення її на стейт З'єдинених Держав. Приєднання Каліфорнії було одним з його завдань і намірів. У перший рік його урядування Тексас став стейтом З'єдинених Держав. Він погодився на компроміс у справі Ореґону, хоч деякі кричали „Весь Ореґон, або нічого!" — і визначив 49 рівник, як кордон З'єдинених Держав на Північному Заході, віддаючи Ванкувер британцям. Приєднана територія включала теперішній стейт Вашингтон, Ореґон, Ідаго і частину Монтани та Вайоминґ. Перемога Америки у війні з Мехіко привела до приєднання величезної території, яка тепер складається з стейтів Каліфорнії, Аризони, Невади та Юти, а також частини Колорадо та Ню Мехіко. Джемс К. Полк помер за кілька місяців після того, як скінчився його реченець урядування.

Загальна Рада

Степан Женецький

ЗА ЧУЖІ ІНТЕРЕСИ

(Спомин з польсько-німецької війни)

(6)

Капраль виясняє йому, що ми одержали наказ залишити наші становища, показує на зв'язкового, але капітан і слухати не хоче. Верещить і все погрожує:

— Споврот̀ем! Марш споврот̀ем!... Всі утікаєте, всі залишаєте становища без наказу. Цілий полк втік з міста ... Геть, назад, бо всіх вистріляю, як собак ...

Ми вернулись. Все це тривало не довше, як 5-6 хвилин. І цей саме випадок, оця коротка моя відсутність на становищі, врятувала мені життя. Коли ми вернули на подвір'я і вскочили до криївок, на тому місці, де кілька хвилин тому я був схований, була величезна яма: там упало гарматнє стрільно. Значить, якби не пригода зі зв'язковим, — я був би тоді наложив за Польщу головою ...

На цьому становищі ми залишилися до вечора. Коли смеркло, німецька артилерія трохи втихла, зате підсилилась скорострільна та крісова перестрілка. Поляки густо стріляли до німців, а німці до нас. Увечорі на подвір'ї з'явилися два чи три польські поліцаї, які й собі почали стріляти з крісів до німців. Десь коло 8 год. ми знову одержали наказ залишити становища. Тим разом нас вже ніхто не завертав. Нам сказали: відступаємо в напрямі Тарнова.

Тут я став думати про втечу. Вдень годі про це було думати: коли б тільки помітили поляки, що я задумував, зараз розстріляли б. А ще якби довідалися, що я не поляк, то й поготів. Правда, у відділі ніхто не знав, що я українець, бо ми не мали часу пізнавати докладно вояк вояка, а я сам нікому з цим не звірювався. Та все таки я вирішив бути обережним. В темноті легше було відірватися від відділу і десь заховатися. Але я побоявся залишитися в Новому Санчі, бо ану ж, думав, за місто розгориться бій, і або німецька куля поцілить, або поляки знайдуть. Постановив тікати при першій нагоді десь за містом. Але такої доброї нагоди не трапилося. Вийшовши за місто, наш відділ пішов чвірками за скорострілом, що його везли на тачанці. Зникнути кудись було неможливо, бо хоч і була ніч, але дуже видна, місячна. Вирішив утікати тоді, коли відділ переходитиме через якийсь ліс. В лісі скорше можна кудись шмигнути. Але, на моє нещастя, тою дорогою, куди ми йшли, лісу ніде не було. Правда, зараз за містом появився якийсь лісок, але був він малий, без кущів і до того ж не доходив до самої дороги, якою ми йшли, а був віддалений від неї на яких 300-400 метрів.

Так ішли ми цілу ніч, а нагоди до втечі не було. Навпаки, чим далі ми віддалялися від Нового Санча, тим менше було можливостей до втечі: по дорозі зустрічали щораз більше польських військ, які групувалися, щоб ставити німцям спротив. В одному місці надибали велику польську артилерійську частину. Вона розташувалася щонайменше на три кілометри по обох боках битої дороги, ховаючись попід дерева від німецьких літаків.

— Звідки тікаєте? — питали артилеристи.

— З Нового Санчу ...

— Є вже там прусаки?

— Є ...

— Далі не тікайте, лишайтеся з нами. Німці далі не підуть! — бундючно говорили ці артилеристи. — Не бачите, яка тут наша сила? Заступимо їм дорогу!

„Погано! — думаю собі, — Треба було таки тікати ще в Новому Санчі, або десь по дорозі. Тут поляки стягнули великі сили і може й справді пробуватимуть зупинити німців" ...

Від тої артилерії наш відділ пройшов ще пару кілометрів і зупинився на відпочинок в якомусь селі, де було багато польського війська. Назви цього села сьогодні не пригадую. Одержавши з кухні іншої частини теплу каву й хліб, наш відділ розмістився в двох стодолах спати. Коли в обід нас побудили, то в селі, крім нашого відділу, вже не було ні одного вояка. Все повтікало. Втекла й артилерія, вояки якої так нахвалялися не пустити далі німців. Видко німці цілий час наступали нам на п'яти. Роздобувши між селянами дещо перекусити, наш відділ теж вибрався в дорогу.

Так тікали ми ще два дні й дві ночі, відживляючись за той час переважно ріпою, морквою та качанами від капусти, які надибали в полі.

На другий день наш відділ опинився за якоюсь невеличкою горою, де знову натрапили ми на великі з'єднання польського війська, яке гарячково копало окопи. Вояки нахвалялися: „Тут, псякреф, прусакам покажемо!"... Наш відділ теж тут зупинився. Його приділили до якоїсь частини і ми також почали копати окопи. День був сонячний і теплий. Змученим, невиспаним і голодним осіння теплота додавала ще більшої втоми. Копаючи яму для скорострілу, ми падали не так від перевтоми, як від дрімоти. А тут ще до лиха причепився до нашого відділу якийсь молодий поручник і своїми „стратегічними" порадами просто нас замучував. Викопали ми становища для скорострілу, він ускочив в нього, взяв далековид і почав розглядатися в сторону невисокої гори, навпроти якої поляки зайняли бойову лінію. По хвилині вискочив і наказав копати інше становище, бо не має доброго „поля обстшалу". Викопали друге становище. Поручник оглянув і знову йому не сподобалось: заблизько дороги, отже небезпечно, бо нею будуть їхати німецькі танки... Тепер завів нас ще на яких 20 метрів направо, вибрав місце і наказав копати. Викопали ми, він розглянувся: недобре!

Так водив нас той поручник з місця на місце і наказував копати все нові й нові становища, які все йому з якихось „стратегічних причин" не подобалися. Поганивши нами майже цілий день, вимучив копанням так, що ми вже ледве волочили ногами. Для пояснення того, як цей поручник нас мучив, додам, що за кожним разом ми копали глибокі, на повний ріст вояка, становища для скорострілу, а крім того, кожен вояк копав ще яму для себе. До того ще треба додати, що ми цілий день нічого не їли, бо кухні десь зникли, а ріпи й моркви поблизу не було. Та виявилося, що вся ця мордація була й так даремна, бо під вечір прийшов наказ покинути лінію і тікати далі.

Роздрібні ціни на харчі залишаться такі самі і 1954 року

Вашингтон. — Департамент Рільництва повідомляє, що, згідно з його передбаченнями, роздрібні ціни на харчі залишаться без змін і в найближчому 1954 році. На рівні цього року залишаться також харчові запаси. Фармери побиратимуть 45 центів від кожного доляра, який споживач платитиме за харчі, тобто на 2 центи менше в порівнянні з 1952 роком. Це буде найменший прибуток фармерів від першого воєнного року (1941), але він буде вищий за той прибуток, перед другою, світовою війною.

Д-р Ростислав Сочинський

НОВЕ В МЕДИЦИНІ

Мапа прокази.

Медичний Відділ Американського Географічного Товариства видав мапу, яка показує розподіл прокази, знаної також під назвою лепри й хвороби Гансена, по різних частинах світу. Найбільш заражені країни — це Океанія, східне побережжя Індії, Північна Бурма й тропічна Африка. У ЗДА знані сьогодні тільки 2,000 випадків з найбільшим їх скупченням в деяких частинах Тексасу, Луїзіани, південної Каліфорнії та Флориди. У цілому світі жиє приблизно 5 мільйонів прокажених.

Історія прокази дуже стара. Перші записки про неї знайдено в єгипетських папірусах, що походять з 1350 року перед Христом. У цій недузі шкіра покривається спочатку характерною висипкою, твердішає, набрякає, потім на ній творяться рани. Поступове з в и р о днiння переферичних нервів викликає параліч цілих груп м'язів та пошкодження інших органів. Не дивлячись на нові препарати (сульфонаміди) цю недугу ще й сьогодні дуже тяжко лікувати. Лепра переноситься з людини на людину через близький контакт з дефектів шкіри й слізівки, на щастя, не легко. До Америки принесли проказу перші колоністи й африканські невільники.

Година родів.

Британський Журнал Запобігавчої Соціяльної Медицини подає висліди найбільшого досі статистичного дослідження години родів. Цифри базуються на 16,000 нормальних народжень у Біргінгемі в 1951—1952 роках. 12-ти-годинний простір часу, коли відбулось найбільше родів (55,6%), випав між годинами 9 ввечері й 9 зранку. 30% усіх родів припало на час від 2 до 8 ранку. Більшість породових болів (37%) починалася у часі між 11 год. вечора й 5 год. ранку. Ці дані підтверджують стару лікарську правду, що найбільше народжень відбувається вночі. Причина цього, лишається надалі прислонена тайною.

Непогамовані емоції.

Американці мають більше різних емоціональних турбот і духових клопотів, як інші народи. Це ще одначе не значить, що їх ментальне здоров'я гірше, — твердять психіятри Єльського університету. Це тільки ознака поступу медицини й удосконалення засобів боротьби з інфекційними та іншими фізичними недугами. Почуваючись досить безпечним супроти недуг, які колись десяткували людство й скорочували вік, пересічний американець посвячує більше часу й уваги духовим проблемам і свому відношенні до оточення.

Волосинниця у людей.

У Канаді опубліковано висліди мікроскопічних студій людей, що померли на різні недуги у трьох лікарнях Ванкуверу і яким зроблено посмертні розрізи, шукаючи за трихінами (волосичками). Досліджувано в першу чергу діафрагму (перепно), де ці заразки здебільша загнізджуються. У 16 з 400 трупів (4%) знайдено трихіни. На цій підставі підкреслено важливість боротьби й засобів запобігання цій недузі.

Як відомо, у ЗДА трихіноза далеко більше розповсюджена. Оцінюють, що нею заражено приблизно 20% населення, хоч не всі хворі проявляють ознаки. Найбільш успішні засоби боротьби з трихінозою, це — запобігання зараження свиней, інспекція свинячого м'яса і варення виробів зо свинини перед споживанням.

Потрійна загроза.

Гени, ці могутні елементи спадковости, мають у житті людини мабуть не одно, а три завдання. Підставу до такого здогаду дали недавні експерименти в ділянці мікробіології. Досі помилково вважали, що одинока функція генів, це — впливання на специфічність реакції в середині живої клітини. Виявилось, що гени регулюють також час і швидкість такої реакції. Коли хоч одна з цих функцій виведена з рівноваги, в реакції можуть відбутись поважні зміни, здібні спричинити багато людських недуг включно з пістряком.

О. Калинник приїхав до ЗДА

Ню Йорк. — Дня 30 жовтня приїхав з Европи на відвідини до цієї країни голова Центрального Комітету Спілки Української Молоді, п. О. Калинник. З цієї нагоди Головна Управа СУМА в Ню Йорку вудбула засідання, на якому поінформовано п. Калинника про працю Спілки Української Молоді Америки та вислухано інформацій п. Калинника про д і я л ь н і сть СУМ-у в інших країнах світу. Устійнено теж плян поїздки п. Калинника по Осередках СУМА з метою поінформувати сумівців та українське громадянство про цілі й завдання української молоді в поодиноких країнах під кутом визволення України.

Похорони бл. п. Богдана Пюрка

У вівторок, 27 жовтня, в присутності кревних, друзів, знайомих і членів української громади, відбувся в Дітройті похорон померлого 23-го ц. м. українського музики бл. п. Богдана Пюрка.

З представників музичних кругів були присутні співачки Марія Черних, Наталія Носенко, Стефанія Королишин-Цимбаліст, композитори — д-р Василь Витвицький і д-р Антін Рудницький, піяністка Ірина Решетилович, скрипак Маркіян Лепкий і ін. Прощальне слово виголосив у церкві о. Прокопович, а над могилою — голова Літературно-Мистецького Клюбу в Дітройті п. Бажанський від імени цієї організації, якої Покійний був одним з найбільш активних членів; п. Михальчук від імені Українського Конґресового Комітету, п. Довгань від імені Федерації Українців стейту Мишиґен, д-р Витвицький від імені українських музик й п. Годів від імені шкільних товаришів Покійного.

Сумний обряд справив на всіх присутніх особливо глибоке враження, тому, бо в могилу зійшла людина заледве 47-літня, справді талановита й ще донедавна повна сил, енергії й ініціятиви.

А. Р.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Маямі, Фла.

Українсько-литовський фестиваль

Ведеться підготовка до українсько-литовського фестивалю музики й танців обидвох народів у цілі відсвяткування спільних національних роковин, що припадають цього року. 1253 р. галицько-володимирський князь і великий київський князь Данило коронувався в Дорогичині на короля; цього ж самого року один з найбільших володарів Литви, князь Мендоґ, якого дочка вийшла заміж за Данилового сина, прийняв теж королівську корону. Дипл. інж. В. Рижевський очолює український, а проф. П. Стівенс литовський підготовчі комітети. Намічено виступи передових литовських і українських артистичних сил. Фестиваль відбудеться в великій залі новозбудованого литовського народного дому в Маямі.

З української музичної студії

12-го вересня ц. р. відбувся з нагоди відкриття нового шкільного року в українській музичній студії Наталки Климкевич фортепіяновий речіталь наймолодших учнів. Виступило чотирнадцять учнів у віці від 4 до 12 років з попереднього шкільного року. Після речіталю відбулося прийняття для виконавців і старших учнів, що не брали участи в ньому. Успіх української музичної студії, яка за час 10-тимісячного існування начисляє вже двадцять учнів, викликав зацікавлення американської преси; маямський часопис „Джорнал" помістив світлину Наталки Климкевич і її наймолодших учнів. Хоча студія складається виключно (з одним тільки виїмком) з американських учнів, фортепіянові твори Н. Нижанківського, Барвінського, Косенка, Фоменка та Соневицького входять у програму навчання і треба відмітити зацікавлення американської молоді українською музикою.

П. Стівенс

З двох промовців д-р Крук-Мельодія, з Дітройту, і композицією доповіді й інтонацією слова, не міг визволитися від того, що він на сцені, а перед ним „святочна громада". Такі звороти, як „задрижала Москва" роблять напевно менше враження, ніж проста розповідь вояка перед своїми односельчанами. Трагічно-кривавої г е р о їки УПА ні в якому разі не можна змальовувати фарбами й тонами, що, замість „додати слухачам духа", викликують враження штучности. Маляр, якому закидати, що намальоване ним сонце слабе (бо можна на нього очима дивитися), порадив критикам... замачати його пензель у справжнє сонце. Чому б було учасникові УПА не мачати свій пензель в оригінальні фарби і тони життя й небувалої в історії боротьби УПА?..

Наскільки більше виграв другий доповідач, б. воєнний звітодавець 1 Дивізії УНА й автор книжки „За стрілецький звичай", Олег Лисяк. В поставі не „спочинь", скромним, природним тоном, він — замість говорити про „свою" Дивізію — показав могутній наукою минулого й визовом до „живих (і ненароджених)" поколінь фільм вічної боротьби за волю.

Програму свята доповнили деклямації жінок ободвох доповідачів (пань М. Крук і М. Лисяк) та чоловічий хор місцевої ООЧСУ, під дириґентурою проф. Я. Барнича.

Загальний підсумок свята: не дуже жвавий (і не дуже живий) Клівленд дав прецеденс спільного святкування збройного діла всіма нашими воєцькими організаціями (бо за спільне діло вони боролися!). Такі святкування вказані й конечні щороку, так само, як розпорошені... „одинадцяті" річниці тієї, чи іншої б. військової формації, забирають дорогий час і роблять нас громадою „святочних академіків". А що якась партійно-хвора голова намагалася, на власну (злочинну) руку зняти з афішки фірму одної з трьох воєцьких організацій — це тільки виїмок, що підтверджує правило здоровости голов нашого воєцтва.

оНо

Клівленд, Огайо

Дві імпрези

Власне кажучи, в місяці жовтні в Клівленді було більше імпрез. Я говорю тільки про ті дві, що їх я власними очима бачив — власними вухами чув.

Не вдаючися в мистецько-критичні тонкощі цих двох імпрез (а-ну, на залі приховано маестро Терен десь сидів!?) — смію ствердити: так п'єса для дітей „Івась і Ганнуся", виставлена стараннями Пластприяту, як і Свято Зброї, влаштоване спільними силами ОбВУА, Братства 1 Дивізії УНА й б. вояків УПА, беззастережно досягли своєї мети.

За влаштування першої з цих імпрез треба щиро ґратулювати авторові проф. Павлусевичеві, Пластприятові й режисерові п. Орисі Руденській. Не треба було бути знавцями дитячої душі, щоб бачити, скільки засвітнього щастя дала дітворі ця, рідкісна в нас, імпреза. Додайте до цього товариські забави наших найменших (акторів і глядачів), під надзвичайно милим і дбайливим проводом пластунки Бігунівни — і зрозумісте, чому діти домагалися продовжити імпрезу в „безконечную" (деякі й тепер домагаються ще раз іти на „Івася й Ганусю").

На таку імпрезу слід би стягнути наших драматургів. Ось де — в наших умовах — для них робітня, що — правда, не „великої літератури" — зате ж, якої великої справи!..

Віддаючи кесареві що кесареве, треба висловити признання ще й пп. Кавці (за підготову балету) і Любі Турчиневич (за пошиття костюмів).

Влаштоване трьома згаданими організаціями спільне Свято Зброї, було направду військове від дошки й до дошки. Премилий квартет бандуристів Ганушевського розм'ягшив серце й душі до ступня воску (зокрема пісня „Заплакали карії очі", про двох малих хлопців, що вступають до УПА, щоб вік свій присвятити боротьбі з большевицькими катами їхніх батьків). Свято відкрив голова місцевого ОбВУА, інж. Михайло Курах.

Бабилон, Н. Й.

Українська участь в мистецькій виставі

У маленькому містечку Бабилон на Лонґ Айленді, Н. Й., і в інших довкільних оселях сталася подія, яка відірвала нечисленних тутешніх українців від їх щоденних турбот і пригадала їм скарби нашої знедоленої України.

Заходами українських організацій міста Бабилон, Вест Ісліп і околиць, українське жіноцтво взяло участь в днях 23-24 жовтня ц. р. у мистецькій виставі різнонаціональних громадських організацій. Завдяки хистові й метушливій організаційній роботі наших пань українське народне мистецтво було заступлене на цій виставі дуже гарними зразками і видатно відрізнялося від мистецьких виробів інших національностей. Українські вишивки, мистецькі вироби з дерева, крашанки, українські ляльки й т. п. інші зразки стягали гурти подивляючих гостей вистави, а їх захоплені завваги давали велику моральну сатисфакцію приявним українцям. Щоби подати заохоту нашим жінкам брати частіше участь у таких імпрезах, треба зазначити поіменно безкорисну працю таких місцевих жінок в оцій останній справі: Ольга Заверуха, Стефанія Бобел, Ганна Кість, Іванна Заверуха, Ганна Осадчук, Марія Петровська, Ганна Коцюруба, Анастазія Ляндвер, Євдокія Левин, Ольга Смірнова, Катерина Гачарас, Софія Мілер, Ганна Габрилович, Марія Мазур і Анна Ратушна.

О. З-ха

Спорт

МЕТАМОРФОЗА ОДНОГО КЛЮБУ

Клівленд, Огайо. — На змаганнях за чемпіонат стейту Огайо СУМА — Мадярський СК, три тижні тому, столося щось, що приневолило Вашого кореспондента здержатися з писанням рецензій: українська дружина, відома від півтора року, як усіблення кволости, маразму й, загалом, безнадійщини, заграла так амбітно, так мужньо і так доцільно, що подвійного чемпіона Огайо 1953 — мадярів тут і там не було видно на грищі. Змагання — може через надмір сліпої амбіції — програно, але, хто бачив їх, мусів ствердити: українська дружина цілком переродилася. Лишилося тільки питання, чи йшлося тут про справжній рісорджімент — чи про... соло-м'яний вогонь. Двоє наступних змагань дали радісну відповідь. Цьогорічний фіналіст стейтової чаші зійшов з грища розгромлений 1:4, а віцемайстер Огайо, при надзвичайному щасті, осягнув нерішену 2:2. Отже, таки відродження, чи переродження клюбу!

Чия в тому заслуга? Насамперед усіх тих, що нарешті переперли перехід дружини на систему WM. Автор цих слів ніякий апостол названої системи (й, загалом, у ніяку беззастережно не „вірить"), але стверджує, що при наявному змагунському матеріялі СК СУМА такий перехід був конечний. Далі, важливим був поворот Лоєвського до дефензиви. Це — з тактичного боку. З психологічного — рішальним виявився вплив тренера Радзикевича, що дав дружині солідну фізичну й моральну кондицію. Вкінці, мусіло співзавважити і святе „бий". У вищій лізі, в якій опинився СУМА (огайську лігу в цьому сезоні поділено на вищу й нижчу) змагаються тільки 6 дружин, при чому — ідіотичне рішення! — останній впаде до нижчої кляси, звідки заавансує якась слабша. Опинившися в положенні, де „відбиватися" нема на кому, втративши в двох перших боях 4 пункти, змагуни мусіли сказати собі: військо — або мундір до маґазину! Вибрано „військо".

Наслідки такого наставлення не дали на себе ждати. Глядачі, що махнули були на дружину рукою, починають вертатися, а деякі готові навіть жертвувати клюбові виряд. Початок зробив б. упіст Карась, що зафундував дружині „ліговий" німецький м'яч.

Тепер і змагуни і глядачі можуть тільки жалувати: 1. що чемпіонат не зачався 2-3 тижні пізніше; 2. що гри за чемпіонат вже закінчені. Доробок цього сезону, що-правда, невеликий (пункти 3:7, ворота 7:12), але „сошествіе" духа боротьби і близький уже поворот з війська декількох добрих змагунів дають найкращі надії на весняну реванжову рунду. Повну табелю ліги подамо пізніше.

В закінчення — заклик.

Хто з українських футбольних дружин Америки бажав би змірятися в товариських змаганнях з СК СУМА — Клівленд, зволить сконтактуватися з проводом клюбу, на адресу: Ярослав Потічний, 2338 Вест 11 стр., Клевелянд 13, Огайо.

Технічні дати трьох останніх змагань:

СУМА — МАДЯРИ 0:3 (0:1)

Перша велика гра української дружини від 1½ року! В запалі несамовито амбітної, довгодиспонованої гри пороблено тактичні промахи (двоє воріт до СУМА впало з нещасливих рук дефензиви, треті самовбивчі воротаря) — але ці „тріски" були неминучі в дружині, що революційним способом шукала саму себе (і віднайшла). Вирізнилися всі змагуни (Слупчинський, Росул — Клек I, Жиґа — Лоєвський — Коссак, Муць — Петрина — КлекII — Древницький — Гощуляк, Стожинський), при чому „лисий" (Лоєвський) був родзинкою дружини. Від'ємна сторінка: втрата Коссака (коліно!), що в останньому часі був одним з найкращих в дружині.

СУМА — БИСНЕСМЕН 4:1 (2:1)

В змаганнях з мадярськими бизнесменами сумівці вчилися вже на грати, тільки стріляти. Ось вони — стрільці: Древницький, Лоєвський (вільний з половини грища!), Росул (одинадцятьярдівка) і УлекII. Найкращі: Лоєвський, Росул (тактично), праве крило Муць — Петрина — Жиґа і керівник нападу Древницький.

СУМА — БАЄРН 2:2 (1:1)

Сильні баварці здуріли, стрінувши несподіваний напір українців. В останніх 15 хвилинах СУМА дав істинний „квадранс (віденського) Рапіду", що беззастережно пірвав за дружиною друзів і недругів. На жаль, ані „вітряк", що його з баварської дефензиви зробив наш напад з помічником Гіцинським, ні далекі бомби Петрини не дали повної перемоги. Провідник нападу Древницький ввесь час мотався позаду, позбавляючи офензиву найважнішого вістря. Вислід несправедливий. Суддя Стріпіхеєв (позатим добрий) повинен був бачити, як баварський стопер, рукою відкинув Древницького під воротами. Найкращі: Муць, Петрина, Міроєвський і (в другій половині) Гіцинський. Ворота: Міроєвський і Древницький (бомба головою, з корнера Міроєвського).

oHo

Обласна Таборова Комісія пластових станиць Дітройт і Шікаґо складає

ЩИРУ ПОДЯКУ

Др-ові ІВАНОВІ СМУКОВІ в Шікаґо

за батьківську поміч, якої він уділив пластовій молоді відступаючи у біжучому літі під пластові табори свою фарму у Кнокс, Інд.

За Обл. Таб. Ком.

Модест Макар — Ярослав Рак — Микола Оленич.

Хроніка українського життя

В Німеччині

ЗУСТРІЧ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК У МЮНХЕНІ

Мюнхенська Делеґатура ОУЖ 13 вересня зорганізувала зустріч українських жінок у великій залі УСХС у Мюнхені.

Сердешними словами голова привітала зібраних, передусім Головну Управу ОУЖ та гостей Делеґатур з Моозаху, Людвіґсфельду та „Альтерсгайм"-у. З правдивою українською гостинністю вона і її „штаб" зуміли вичарувати цей своєрідний, погідний настрій. Жваво йшли гутірки, спершу між близькими знайомими. Та швидко нав'язувались нові знайомства, а властиво пригадувались давні забуті зв'язки.

Гарно говорила голова Централі ОУЖ, п. П., і з гумором використала „свою владу", іменуючи себе „товстмайстром", спонукувала поодинокі жінки розказати гостям щонебудь із своїх останніх переживань. Між іншим, з найбільшим зацікавленням слухали всі, як п. Л., що недавно приїхала з Чех, розказувала про тамошнє життя-буття. Цікаво було теж почути від одної мами та управительки харчівні цьогорічного літнього табору „Пласту", як гарно українська дітвора використала літо на зразок галицького незабутнього Підлютого.

Наче в улику бджіл бренів гамір розмов. Забувались турботи, забувалось особистеболюче. А потім від стола молодих поплила пісня — ота невмируща українська пісня... Підхопили її старші. І гомоніла вона, то сумно то весело — як колись там на батьківщині.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

● РОЗШУКИ ●

Пошукую брата АДАМА зі Щурович, що 1928 р. виїхав до провінції Sask., Canada. Хто знав би про нього прошу ласкаво повідомити на адресу:
FRANK HURYN
183 Highland Avenue
Passaic, N. J. — U.S.A.

ХТО знав би дещо про ДМИТРА ПАКУЛУ зі села Жовчів, Рогатин де він проживав або похований в Канаді, пошукує син Роман.
R. PAKULA
3863 City Hall, Montreal, Que.
Canada.

Пошукую приятеля ДМИТРА ПЛУГАТОРА, з яким я був у Бухенвальді (Німеччина). Тепер перебуває в Америці. Відомості про нього або він сам, прошу писати на адресу:
W. STELMACH
1995 Dundas St. W. Toronto, Ont.
Canada.

Вступайте в члени УНС!

Посмертні Згадки

МИХАЙЛО ОРЛЯК, член ім. Д. Вітовського відд. 268 УНСоюзу у Филаделфії, помер 18-го жовтня, проживши 64 роки. Покійний родився в селі Криве, пов. Бережани. До Союзу вступив 1923 р. Покійний був кількалітній предсідник церкви на Френкфорд і інших організацій. Полишив дружину, синів Івана, Ярослава і дочку Стефанію і 6 внуків. Похорон відбувся з церкви св. Йосафата на цвинтар Факсчейс. — В. И. П.!

Т. Радинський, секр.

АНДРІЙ КРУПА, довголітній член УНСоюзу відд. 481 в Карнеґі, Па., і кількаразовий делеґат на конвенції, помер на удар серця 16. жовтня 1953 р., у 64 році життя. Походив зі села Синява, пов. Сянок. Полишив в смутку дружину Єву, 4 синів і 2 дочки і 4 внуки. Похорон відбувся 20-го жовтня з італійської церкви св. Духа. Був членом укр. гр. кат. парафії св. Трайці. Тлінні останки поховано на парафіяльнім цвинтарі.—В. И. П.!

В. Копко, секр.

ТАРЗАН, ч. 3179. Прорив

— Прив'яжіть їх до паль! — сердито гукав Ребеґа. — Вони не сміють знову втекти. Ввечері люди Ребеґи будуть добре бенкетувати! Розпочинайте танець!

Коли вони тягнули Джессіцу до стовпа, понад її плечі, промайнула стріла і вбилася в груди пігмея.

Користаючи з переляку пігмеїв, Джером скочив до Джессіци.